

Duch sovětské armády

Sovětská armáda nebyla stvořena přes noc, nýbrž je plodem dlouholeté organizační i politické práce, dlouhé, pečlivé přípravy a výchovy, a to nejen po stránce odborné a technické, nýbrž též po stránce mravní. Nechci zde znovu připomínati, co bylo již mnohokrát jinde řečeno a opakovati známé již podrobnosti pětileté a průmyslové výstavby, mající na zřeteli též obranu státu. Chci spíše poukázati na dlouhou mravní výchovu sovětské armády, jejíž páteří byli od počátku političtí komisaři, vesměs lidé s velkým politickým rozhledem a se značnou životní zkušeností. Armádě sloužila bohatá speciální i všeobecná odborná literatura a hlavně deník („Rudá hvězda“), jaký nemá žádná armáda na celém světě. Je to neobyčejně dobře redigovaný deník velkého formátu s milionovým nákladem, obsahující odborné články a informace všeho druhu, počítaje v to podrobné a spolehlivé zprávy o mezinárodní situaci. Tento list, psaný prostým, srozumitelným jazykem, dostává se do rukou téměř každého vojína.

Výchova sovětské armády opřela se především o tradici Rudé armády z občanské války, v níž revoluce, zejména na Ukrajině, musela se brániti taktéž proti austro-německé invasi. O tom mluví velmi výmluvně skvělý sovětský film: „Jak se kalila ocel“, který snad již pronikl na západ, nebo novější film: „Obrana Stalingradu“. Výchova Rudé armády nicméně navázala taktéž na slavnou tradici staré ruské armády, vítězivší svého času nad Tatary (viz nový historický román Sergeje Borodina: „Dimitrij Donskij“), nad německými rytíři (viz film: „Alexandr Něvskij“) a nad pruskými vojsky (viz skvělé drama a stejnojmenný film: „Suvorov“). Ruští klasici nakreslili úchvatné obrazy staré slávy ruských zbraní, jako Puškin ve své básni „Poltava“, kterou zná napaměť každý středoškolač, a L.N.Tolstoj ve svém románu „Vojna a mír“. Je dojemné a současně příznačné, jak všichni soudobí spisovatelé a umělci, kteří se pokoušejí o nové eposy vojenské slávy, navazují na tyto klasiky ruské národní literatury a jak všichni věnují pozornost tomu, co je u každé armády vedle techniky nejcennější, t.j. duchu armády, duchu ruského vojáka. Vždyť technika bez velké, vznešené myšlenky je určena k porážce a zániku, jak o tom svědčí blížící se neslavný konec armád fašistických.

Celá výchova sovětské armády směřuje k tomu, aby co nejvíce vyzvedla její lidový charakter a aby vedle podstatných rysů ukázněnosti a hrdinnosti podtrhla též rys lidskosti ruského vojáka, tak jak se nám jeví i v dnešním strašném zápase s fašistickými zločinci. V nynějších běžných válečných filmech a filmových žurnálech, které probíhají na plátně ve všech sovětských kinech, vidíme sovětského vojáka v nejtěsnějším a nejpřátelštějším styku s lidem. V obcích, nazpět dobytých, sovětský voják pečuje o opuštěné děti a sirotky, o ženy a starce, dělí se s nimi o své sousto; všude v osvobozených vesnicích a městech je vítán s otevřenou náručí, je zahrnován pozorností a dárky a doprovázen modlitbami starších generací. Neboť v očích lidu sovětský voják je skutečným národním bohatýrem, přinášejícím osvobození z nejhoršího jha a naději v lepší, světlejší zítřek.

Současně se všemi aktuálními filmy a válečnými dramaty tvoří se nová bohatá soudobá literatura, líčící nejen hrdinné skutky přítomnosti, ale vracející se také do minulosti a těžící z toho, co ruským vojínem, co hrdinným ruským důstojníkem a čestným, s lidem cítícím ruským vojevůdcem bylo v minulosti vykonáno. Z celé obsáhlé soudobé literatury máme dojem uceleného filmu, v němž již nerozlišujeme dobu a místo — do té míry ucelené vystupují před vámi postavy lidových hrdinů.

Snaha dospěti k jakési synthese slavné ruské minulosti a snad ještě slavnější přítomnosti charakterizuje celou řadu zdařilých historických románů. Tak na př. před několika léty vyšel román z rusko-japonské války Priboje Novikova: „Čušima“, jehož centrálním hrdinou je obětavý a nebojácný ruský námořník a ruský námořní důstojník. Před zcela krátkou dobou vyšel plně zakončený historický román Sergejeva Cenského: „Sevastopolské utrpení“. Chci se zde blíže dotknouti této obdivuhodné knihy, která líčí osud statečných obránců Sevastopolu v době krymské války. Román ten pouká i po té, když jsme sami byli svědky nedávné hrdinné obrany černomořské tvrze. Kniha ukazuje, v jakém směru již před touto válkou sovětská literatura chtěla na Rudou armádu působiti. Podává dokonalý obraz celé tehdejší politické Evropy, anglické vnitřní i zahraniční politiky, stojící pod vlivem City a císaředobrodruha, Napoleona III. Car Mikuláš

č. 10 192
vystupuje v románu jako omezený egoista a krátkozraký samovládce mohutné říše, před kterým se třese celá Evropa, ale jenž je ve skutečnosti úzkoprsý byrokrat a tupý policejní úředník, mající věčný strach z lidu. Ke konci svého vládnutí car Mikuláš, tento čteník Evropy, ocitá se pojednou sám, bez jediného přítele a spojení, ač jeho věčný zahraniční ministr Nesselrode byl vždy obdivovatelem vychytralého Metternicha, ačkoliv ruští kozáci zachránili císaře Františka Josefa před maďarskými povstanci. Mikuláš nemůže důvěřovati nakonec ani svému švagrovi, pruskému králi, který by jej rád oloupil o ruskou část Polska. Mikuláš je milovníkem vojenských parád, ale zanedbal výzbroj své armády, která zůstala vyzbrojena starými mušketami, zatím co anglické a francouzské armády byly již tehdy vyzbrojeny moderními ručnicemi s točenou hlavní. Železnice vede pouze z Petrohradu do Moskvy a oddut ruské vojenské vozy, tažené mnohdy voly, musí se brodit mořem bláta až do Sevastopolu. To proto, že přestárlý ministr financí Kankrin, rodem Němec, šetří a jediná jeho starost je, jak udržeti kurs rublu na zahraničních burzách. Kniha skýtá nové poučení o významu státních financí a o významu veřejných prací, jaké nám dala v dostatečné míře i současná historie.

Je to opět síla a oddolnost ruského lidu, ruského vojáka, která zachraňuje Rusko. Ruský voják dovede se bití a jde neohroženě na bodákový útok proti lépe vyzbrojenému nepříteli. Ale i v nejhorších okamžicích, při ústupu, ruský voják neztrácí odvahy a ducha-přítomnosti. Londýnské „Times“ po inkermanské bitvě napsaly: „Pouze očitý svědek může uvěřiti, že je na světě vojsko, které by tak skvěle dovedlo ustupovati, jako vojsko ruské. . . . Homér by podobný ústup srovnal s ústupem lva, který krok za krokem ustupuje před obklíčovajícími ho lovci; potřásaje hřívou, obrací své hrdé čelo k nepříteli a krvácející z mnoha ran znovu ustupuje, mužný, nepokojený.“ Též hlavní velitel ruské armády, starý kníže Menšikov, který cítí svou fyzickou slabost a neschopnost vésti armádu, dozrává, že je to duch prostého vojína, který drží armádu pohromadě, přes nesmírné nedostatky ve výzbroji a v zásobování.

Autor ovšem nepřehlíží zásluhy nesčetných vlasteneckých ruských důstojníků a mnohých vysokých velitelů, jakými byli legendární obránci Sevastopolu oné doby, admirál Kornilov a admirál Nachimov, oba tragicky zahynuvší na sevastopolských valech. Podtr-

hována je tím stále více úloha důstojníka a velitele, na něhož jsou kladeny stále větší požadavky. Osobní odvaha, oddanost věci, iniciativa, pocit odpovědnosti, rozvaha a vytrvalost, hle, vlastnosti, které zdobí každého pravého poctivého ruského důstojníka. On cítí s vojákem, v němž vidí svého soudruha a bratra. Skvělý vzor a příklad pro soudobého sovětského důstojníka a velitele.

Kniha obsahuje četné epizody ze života ruského vojáka a námořníka. Jsou to titíž hrdinové, kteří bránili Sevastopol za Krymské války a nyní zapsali se zlatými písmeny do dějin Sovětského Svazu. Mistrně je nakreslena postava námořníka Košky, proslulého svou odvahou, který chodil na výzvědy, nosil z nepřátelských zákopů nepřátelské pušky, nejdnou přitáhl i dělo, přinesl na zádech z nepřátelských zákopů mrtvého námořníka, který tam byl nepřítelem pro odstrašení nočních výpadů vystaven. Neboť námořník Koška nemohl snést takové potupy svého soudruha. Humor, kterým je obdařen Koška, je typický humor ruského lidu. S ním v tom ohledu konkuruje velký šprýmař Jelisejev. Vedle nich vystupuje jejich druh Bolotnikov a vojín Rylenko a Ševčenko. Poslední nese přezdívku „Voroněžská kobyla“, neboť je těžký a silný jako voroněžský kuň a bodné rány nepříteli nejsou s to ho vážně zraniti.

Dojemně je nakreslena postava markytanky Daši, sirotka po námořníkovi, která se stala první milosrdnou sestrou z vlastního popudu, napájějící žíznivé vojáky a obvazující raněné. Kniha obsahuje epizody, svědčící nejenom o chrabrosti ruského vojáka, nýbrž též o jeho citlivosti a humánnosti, jako je na př. příběh posádky anglické fregaty Cuelodon. Za ohromné bouře, strhnuvši se na Černém moři, část anglického lodstva a s ním jmenovaná fregata byla vyhozena na mělčinu blízko Eupatorie. S nelíbenou soustrastí pozoruje ruská hlídka pokusy o záchranu trosčičníků, kteří zápasí s vlnami. Šťastně zachráněné anglické zajatce Rusové objímají a líbají.

Celá dnešní výchova sovětské armády, na rozdíl od armády fašistické, nese pečeť lidskosti, občanské rovnosti a demokratičnosti. Žádná armáda nemůže existovati bez kázně, a v sovětské armádě je požadována kázeň železná, která nicméně nevylučuje vzájemný bratrský poměr, vládnoucí mezi mužstvem a velitelským sborem. Sovětský voják je vychováván k lidskosti, i když touží po spravedlivé odplatě za zločiny, spáchané fašistickou soldateskou na zajatcích a na bezbranném obyvatelstvu. Sovětský důstoj-

nik učí se politicky přemýšlet; nečině šavli, vystupuje vůči svým spoluobčanům skromně a demokraticky, nečiní nároků na výsadní postavení, ale v boji jedná hrdinně a mužně, dovede umírat za vlast.

Je to armáda prodehnutá duchem skutečné

lidové demokracie. Současné však je to armáda nejlépe a nejmoderněji vyzbrojená, armáda, která se může opřít o vlastenecké a společnou myšlenkou stmelené občanstvo.

Taková armáda musí zvítěziti!

Jak organisovati naši příští národní obranu?

V 8. čísle Vojenských rozhledů uveřejnil plk. gšt. Jar. Sázkavský zajímavý článek, nadepsaný: „Úvahy o naší příští nejvhodnější organizaci národní obrany“, v němž se na konci obrací k čtenářům s výzvou k diskusi o shora uvedeném tématu. Vzhledem k závažnosti věci samé chci i já přispěti několika svými poznámkami k jejímu řešení v plném vědomí staré a věčně živé pravdy, že žádné dílo lidské není dokonalé a že vykazuje tedy nezbytně někdy více, někdy méně vad, chyb a nedostatků. „Kolik hlav, tolik rozumu“, toto staré přísloví platí jako v každém oboru lidského myšlení a tvorby v neztěněné míře a rozsahu i v oboru vojenském.

Je samozřejmé, že snahou všech vojenských organisátorů musí býti, aby dospěli ve svých úvahách o různých otázkách a problémech k řešení co nejlepším, nepřijatelnějším a neúspěšnějším. Hodnota jejich práce je ovšem závislá především na jejich nadání, schopnostech, vědomostech a zkušenostech, na jejich umění a daru předvídatosti, iniciativy a smyslu kombinačním.

Jinak posuzuje a řeší též problém na př. organisátor průměrného nadání, vědomostí a schopností, jinak organisátor vynikajících vojenských odborných kvalit — o vojenském geniu ani nemluvě. Jinak pracuje konservativce, držící se úzkostlivě zastaralých, vývojem dávno předstižených názorů a předpisů, od nichž se nedovede odpoutat; konservativce, který nemiluje novot a velkých, pronikavých změn, pro něž nemá pochopení a na něž se dívá jako na nepohodlnou přítěž, nutící jej k nezvyklému intenzivnímu přemýšlení, rušící jeho klid, připravující jej o duševní rovnováhu a způsobující mu těžké hlavy bolení.

Jinak myslí a pracuje voják, který jde s vývojem a s duchem doby, schopný lehce odpoutati se ode všeho, co se v praxi za

těžkých poměrů válečných neosvědčilo, co patří nenávratně minulosti, voják, jemuž samostatné myšlení a tvořivá práce nejsou břemenem, ale radostí, schopný při všem svém odborném studiu vžít se plně do prostředí, v němž žije, do kolektiva, jeho státního zřízení a jeho potenciálu, aby jasně rozpoznal, jakých metod a prostředků použít, aby po stránce vojenské připravenosti a pohotovosti pro doby zlé bylo učiněno vše, co je v lidských silách dosažitelné a prosaditelné.

Vojenský organisátor si musí nezbytně jinak počínati na př. v státě poraženém, jak jsme měli bohužel příležitost pozorovati na příkladě Německa. Bylo zcela jasné pozorovati jeho etapové úsilí, směřující zbaviti se pout, svírajících je přísnými vojenskými klausulemi mírových smluv, ke kterémužto zřejmému provokativnímu porušování převzatých závazků a sabotáží díla mírového vítězové první světové války pasivně přihlíželi, nechtějce si uvědomiti, kam takovýto vývoj nezbytně musí vésti. Jinak si musí počínati v státech vítězných, majících volnou ruku ve věcech vojenských.

Jinak musí myslet organisátor státu malého a chudého, jinak státu postavení velmocenského, koloniálního a bohatého, jinak zase státu vnitrozemského s dobrou nebo nevýhodnou strategickou polohou, jinak státu přímořského. V jednom však nesmějí se rozcházet: totiž v úsilí, aby jejich státy v případě války šly do boje za podmínek mezinárodně-politicky, strategicky i vojensky co nejvýhodnějších.

Úzká, harmonická spolupráce v tomto směru s vedením zahraniční politiky rozumí se ovšem sama sebou.

Nejobtížnější úkol organizační připadá vojenským organisátorům států malých, a při tom chudých, lhostejno, zda jde o státy čistě vnitrozemské či státy přímořské. Prostředky, s nimiž mohou disponovati, jsou